
Lagar och förordningar kring inomhusmiljön

– aktuell praxis, ansvarsfördelning och utmaningar

Caterina Carreman

Foyen Advokatfirma

FÖRELÄSNINGEN GÅR IGENOM:

- Vad säger miljöbalken som grund om inomhusmiljö- kort översikt
- Hur ser ansvarsfördelningen ut och vilka krav kan du ställa på vem enligt miljöbalken?
- Domar och aktuell rätts praxis – praktiska exempel och lärdom från rättsfall och domstolsavgöranden

REGELSYSTEMET NÅGRA EXEMPEL

- Miljöbalken (1998:808)
- Plan- och bygglagen (2010:900)
- Plan- och byggförordningen (2011:338)
- Arbetsmiljölagen (1977:1160)
- Förordning om verksamhetsutövers egenkontroll (1998:901)
- Allmänna råd och föreskrifter från bl.a. Boverket, Folkhälsomyndigheten, Arbetsmiljöverket

DE ALLMÄNNA HÄNSYNSREGLERNA I MILJÖBALKEN

- Återfinns i 2 kap. miljöbalken
- Omfattar alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd
- Kapitlet innehåller bestämmelser om:
 - Beviskrav - 2 kap. 1 § MB
 - Kunskapskrav – 2 kap. 2 § MB
 - Försiktighetsprincipen – 2 kap. 3 § MB
 - Produktvalsprincipen – 2 kap. 4 § MB
 - Hushållnings- och kretsloppsprincipen – 2 kap. 5 § MB
 - Lokaliseringsprincipen – 2 kap. 6 § MB
 - Skälighetsregeln – 2 kap. 7 § MB

MILJÖBALKENS HÄLSOSKYDDSREGLER OCH TILLSYN

- **Olägenhet för människors hälsa enligt 9 kap. 3 § miljöbalken**
- ”Med olägenhet för människors hälsa avses störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig.”
- Utgångspunkt – vad som i allmänhet uppfattas som en störning
- Viss omfattning och varaktighet

MILJÖBALKENS HÄLSOSKYDDSREGLER OCH TILLSYN, FORTS.

- **Lokaler anpassade för verksamheten enligt 9 kap. 9 § miljöbalken**
- För allmänna ändamål ska bostäder och lokaler användas på ett sådant sätt att olägenheter för människors hälsa inte uppkommer
- **Tillsyn enligt 26 kap. miljöbalken**
- Varje kommun ska utöva tillsyn inom kommunen över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap. MB

TILLSTÅNDS- OCH ANMÄLNINGSPLIKTIGA VERKSAMHETER

- **Tillstånd och anmälningsplikt enligt miljöbalken**
 - 9 kap. 6 § MB föreskriver tillstånds- eller anmälningsplikt för vissa verksamheter
 - Syfte: tillsynsmyndighetens möjlighet att utöva kontroll över verksamheter som kan medföra olägenhet för människors hälsa enligt 9 kap. 3 § MB
- **Exempel: Anmälningspliktig verksamhet**
 1. Verksamhet som erbjuder hygieniska behandlingar
 2. Bassängbad för allmänheten eller som på annat sätt används av många människor
 3. Förskola, öppen förskola, fritidshem, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola m.m.

FORTS. TILLSTÅNDS- OCH ANMÄLNINGSPLIKTIGA VERKSAMHETER

- **Exempel: Tillståndspliktig verksamhet**
 - Obligatorisk prövning enligt 9 kap. 6 § MB
 - Regleras i Miljöprövningsförordningen (2013:251)
 - Beroende på typ av verksamhet och produktionens volym per år ska frågan om tillstånd prövas av:
Mark- och miljödomstol eller Länsstyrelse
 - Vid prövningen ska miljöbalkens regler beaktas

EGENKONTROLL

- Verksamhetsutövare är enligt miljöbalken skyldig att utöva egenkontroll, se 26 kap. 19 § MB
- Syftet med egenkontrollen – förebygga olägenheter för människors hälsa och miljön
- Ansvarsfördelningen i verksamheten ska vara dokumenterad
- Verksamhetsutövaren ska regelbundet bedöma riskerna utifrån miljö- och hälsoskyddssynpunkt
- Rutiner för kontinuerlig kontroll

FÖRDELNING AV ANSVAR MELLAN VERKSAMHETSUTÖVARE OCH FASTIGHETSÄGARE

- Enligt 9 kap. 9 § MB har verksamhetsutövaren juridiska ansvaret för lokalen och för att inomhusmiljön är lämplig för verksamheten
- Ägaren/nyttjanderättshavaren är skyldig att vidta åtgärder för att förebygga olägenhet eller risk för olägenhet
- Allmänna hänsynsreglerna och hälsoskyddsreglerna i 2 kap. MB är tillämpliga
- 9 kap. 9 § MB kompletterar 2 kap. MB
- Fastighetsägaren ansvarig för att kontrollera fastighetens ventilationssystem
- Föreskrift från Boverket och Arbetsmiljöverket avseende luftkvalitén inomhus

VAD SÄGER MILJÖBALKEN OCH ANNAN REGLERING OM LUKTSTÖRNINGAR?

- Ansvar enligt 9 kap. 9 § MB – lokaler ska brukas på sådant sätt att olägenheter för människors hälsa inte uppkommer, exempelvis genom olika typer av luktstörningar och luftföroreningar
- Skydd mot ohälsa i arbetet - AML, se 1 kap. 3 § MB
- Reglering finns även i AFS 2009:2, se särskild reglering för luftkvalitet och ventilationskontroll
- Reglering enligt PBL – skydd med hänsyn till miljön, se 8 kap. 4 § PBL
- Även reglering i 3 kap. 9 PBF – byggnadsverk får ej medföra risk för människors hygien och hälsa, exv. genom förorening i luft

EXEMPEL UR RÄTTSPRAXIS - INOMHUSMILJÖ

Luft och allergi MÖD 2017:51

- Rättsfallet avsåg förbud mot doftsättning i galleria
- Försiktighetsprincipen
- Olägenhet för människors hälsa enligt 9 kap. 3 § MB
- Gallerian ansågs vara lokal för allmänt ändamål enligt 9 kap. 9 § MB
- Skälighetsprövning enligt 2 kap. 7 § MB
- Bolaget ansågs ansvarigt

VAD SÄGER MILJÖBALKEN OM LJUSSTÖRNINGAR?

- Reglering enligt MB: 9 kap. 9 § samt 1 kap. 3 § MB
- Strålkastare från fotbollsplan ansågs som ringa då det inte var starkare än gatubelysningen när det kom in i bostaden.- MMD Vänersborg M 2433-15
- Gårdbelysningen i glesbebyggt område med högtrycksnatriumlampor 100 w utomhus fick tålas då det var långt mellan grannarna och belysningen släcktes kl 22- MMD Nacka M 7025-15

VAD SÄGER MILJÖBALKEN OCH ANNAN REGLERING OM BULLER?

Buller

- Hänsynsreglerna i miljöbalkens andra kapitel ska beaktas
- Föreskrifter från Arbetsmiljöverket
 - Planering och uppföljning av arbetet i syfte att minska bullerexponering
 - Riskbedömning
 - Mätningar av bullernivån i lokalen
 - Dokumentation
 - Åtgärder

VAD SÄGER MILJÖBALKEN OM BULLER?

De allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. MB

- Kravet på kunskap, försiktighetsprincipen, skälighetsregeln

Buller enligt miljö kvalitetsnormer, 5 kap. miljöbalken

- Lagbestämmelser som syftar till att reglera den kvalitet på miljön som ska uppnås till en viss tidpunkt
- Kan vara av olika karaktär beroende på vad som regleras - förenklat är det målnivåer, gränsvärden eller krav i övrigt på miljön som följer av vårt medlemskap i EU
- Omgivningsbuller regleras som en slags målsättningsnorm enligt 5 kap. 2 § p. 4 MB
- Miljö kvalitetsnormen för buller är att ”det ska eftersträvas att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa”

EXEMPEL UR RÄTTSPRAXIS - BULLER

Nyare bullernivåer gäller kontra detaljplan- P 3433-18

- Enligt detaljplanen fick buller vid husfasad uppgå till som mest 55 dB(A) och klagandena gjorde gällande att bullernivån översteg denna nivå varför bygglov inte skulle ges
- Bolaget betonade att tillåten bullernivå vid husfasad numera är 60 dB(A) enligt trafikbullerförordningen
- Det var förenat med stora svårigheter att anlägga bullerskydd som skulle krävas för att nå de nivåer som framgår av detaljplanen
- Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att bullernivåerna vid byggnaden inte överstiger 60 dB(A) som gäller som riktvärde enligt trafikbullerförordningen vilket då kan accepteras som mindre avvikelse

EXEMPEL UR RÄTTSPRAXIS

Vite för rökning- M 8248-18

- Kommunen förbjöd användaren av lokalen att tillåta rökning. Förbudet förenades med ett löpande vite om 50 000 kr som utgår varje gång nämnden eller annan myndighet konstaterar en överträdelse av förbudet
- Nämnden har tillämpat i 2 kap. 2-3 §§ MB och miljöbalkens definition av begreppet olägenhet för människors hälsa i 9 kap. 3 § för att förbjuda rökning
- MÖD konstaterar att verksamhet som regleras även i en annan lag ska följa reglerna i både miljöbalken och den andra lagen. Om så inte ska vara fallet måste det anges specifikt
- Det finns ingen konkurrens i detta fallet mellan lagar så miljöbalken kunde användas

EXEMPEL UR RÄTTSPRAXIS

Hyresvärden ska bevisa sotets orsak - ÖH 11917-18

- Hyresgästerna anmälde till hyresvärden att det hade uppstått mörka missfärgningar i deras lägenheter i form av sot
- Hyresvärden påstod att hyresgästerna hade orsakat missfärgningar genom att bränna ljus och oljelampor i onormal omfattning
- Hyresnämnden → hyresvärden hade inte visat att missfärgningar uppstod pga. hyresgästernas användning av lägenheterna
- Hovrätten → vid syn fanns sot eller mörka missfärgningar i lägenheterna men det var oklart vad som hade orsakat sotet
- Vem har bevisbördan?

EXEMPEL UR RÄTTSPRAXIS

Krav på åtgärdsplan kvarstår - M 10708-19

- Ett fastighetsskötselbolag förelades vid vite att inkomma med åtgärdsplan för att fuktsäkra badrum i bolagets fastigheter
- Åtgärdsplan → åtgärda badrummen med fuktsäker vägg och golvkonstruktion som gör att mikrobiella skador under normala omständigheter inte kunde uppkomma
- Planen samt fackmannens kompetensintyg skulle redovisas senast 120 dagar efter föreläggandet mottagits av bolaget
- Bolaget överklagade nämndens beslut till Länsstyrelsen → hävdade att bristerna berodde på bl.a. slarv från hyresgästerna samt att det inte längre fanns brister i inomhusmiljö i bolagets fastigheter

SAMMANFATTNING

- Verksamhetsutövaren ansvarig enligt 2 kap. miljöbalken
- Hälsoskyddsreglerna enligt miljöbalkens 9 kap.
- Krav på anmälan
- Kommunens tillsyn
- Verksamhetsutövarens egenkontroll
- Ansvarsfördelningen mellan verksamhetsutövare och fastighetsägare

KONTAKTUPPGIFTER

Caterina Carreman, Advokat
E-post: caterina.carreman@foyen.se
Tel: 0737-19 51 18

www.foyen.se